

FEDERALNO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA
FEDERAL MINISTRY OF HEALTH

 ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO FBiH
INSTITUTE FOR PUBLIC HEALTH FB&H

PODRŽANO OD STRANE VLADE KANADE
SUPPORTED BY THE GOVERNMENT OF CANADA
SOUTENU PAR LE GOUVERNEMENT DU CANADA

Projekat Politika primarne zdravstvene zaštite na Balkanu

Ljudski resursi u zdravstvenom sektoru u Federaciji Bosne i Hercegovine

Sažetak

Sarajevo, 2009.

FEDERALNO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA
FEDERAL MINISTRY OF HEALTH

 ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO FBiH
INSTITUTE FOR PUBLIC HEALTH FB&H

Projekat Politika primarne zdravstvene zaštite na Balkanu

Ljudski resursi u zdravstvenom sektoru u Federaciji Bosne i Hercegovine

Sažetak

Sarajevo, 2009.

PREDGOVOR

Istraživanje je sprovedeno u sklopu projekta “Politika primarne zdravstvene zaštite na Balkanu” koji finansira Kanadska agencija za međunarodni razvoj, a implementiraju Kanadsko društvo za međunarodno zdravlje i Queen’s univerzitet.

Kreatori zdravstvene politike i pružaoci zdravstvenih usluga često potcjenjuju kompleksnost planiranja ljudskih resursa u zdravstvu. Obično se shvata potreba za različitim vrstama informacija i podataka neophodnih za informisano donošenje odluka, ali se opseg potrebnih podataka i poteškoće pri dobijanju tih podataka rijetko shvataju u potpunosti. Loše planiranje može rezultirati uzaludnim ulaganjima u ljude i nedovoljnim brojem odgovarajućih zdravstvenih radnika koji bi odgovorili najvažnijim zdravstvenim potrebama. Stoga se nameće imperativ kontinuiranog poboljšanja metoda planiranja, kao i samog prikupljanja podataka i informacija neophodnih za planiranje.

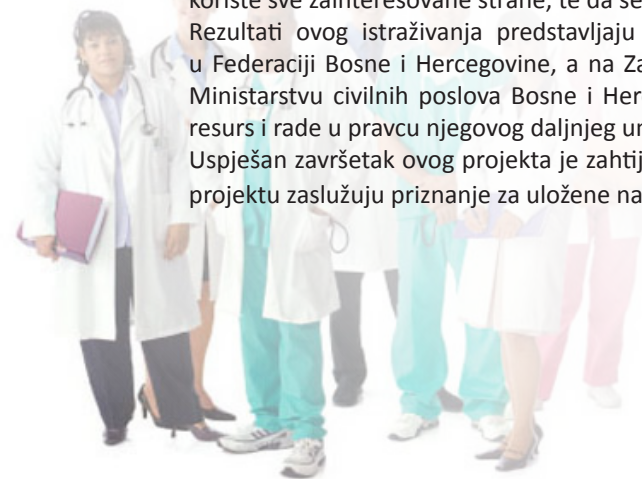
Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine, Federalno ministarstvo zdravstva i odgovarajuća ministarstva na kantonalnom nivou uvidjeli su značaj planiranja ljudskih resursa u sektoru zdravstva i aktivno se uključili u različite faze procesa. Zavod za javno zdravstvo Federacije BiH je uz podršku Federalnog ministarstva zdravstva prihvatio zahtjevan zadatak identifikovanja postojećih podataka kao i podataka koji su potrebni za bolje planiranje zdravstvenih kadrova. U saradnji sa odgovarajućim kantonalnim ministarstvima, kantonalnim zavodima za javno zdravstvo, zdravstvenim i drugim ustanovama obuhvaćenim istraživanjem, Zavod je prikupio i analizirao podatke koji predstavljaju kvalitetnu osnovu za pravljenje projekcija potrebnih zdravstvenih kadrova, preispitivanje normi i planiranje zdravstvenih kadrova.

U izvještaju koji je pred vama predstavljeni su rezultati ovog značajnog istraživanja. Ove podatke mogu koristiti menadžeri pri postavljanju ključnih pitanja o učinku u svojim institucijama i produktivnosti svojih zdravstvenih radnika. Dalja analiza podataka omogućit će kreatorima zdravstvene politike da preispitaju donesene odluke i da usklade promjenljivu strukturu zdravstvenog kadra sa postojećim standardima i normama i zdravstvenim potrebama. Budući da su uloženi veliki napor u prikupljanje ovih podataka, provjeru njihove tačnosti, razumijevanje konteksta u kojem su podaci nastali i njihove relevantnosti, od velikog je značaja da podatke koriste sve zainteresovane strane, te da se ključni dijelovi sistematično ažuriraju.

Rezultati ovog istraživanja predstavljaju kvalitetnu osnovu za planiranje i upravljanje ljudskim resursima u Federaciji Bosne i Hercegovine, a na Zavodu za javno zdravstvo FBiH, Federalnom ministarstvu zdravstva i Ministarstvu civilnih poslova Bosne i Hercegovine leži velika odgovornost da na najbolji način iskoriste ovaj resurs i rade u pravcu njegovog daljnjeg unapređenja.

Uspješan završetak ovog projekta je zahtijevao mnogo rada i posvećenosti. Svi koji su dali svoj doprinos ovom projektu zaslužuju priznanje za uložene napore.

Orvill Adams
direktor projekta
Politika primarne zdravstvene zaštite na Balkanu

SADRŽAJ

1. UVOD	7
2. CILJ	8
3. METODOLOGIJA	8
4. REZULTATI	9
4.1 ZDRAVSTVENE USTANOVE	9
4.2 OBRAZOVNE USTANOVE	14
4.3 ZAVODI ZA ZAPOSŁJAVANJE	15
5. DISKUSIJA	16
6. ISTRAŽIVANJE O ZDRAVSTVENIM RADNICIMA U PZZ U FEDERACIJI BIH	17
7. ZAKLJUČCI	19
8. PREPORUKE	20

1. UVOD

Projekat “Politika primarne zdravstvene zaštite na Balkanu” (PPZZB) finansira vlada Kanade, kroz Kanadsku agenciju za međunarodni razvoj (CIDA), a implementiraju Queen’s univerzitet i Kanadsko društvo za međunarodno zdravlje.

Značajan dio Projekta u Bosni i Hercegovini (BiH) se odnosi na planiranje i upravljanje ljudskim resursima. U Federaciji Bosne i Hercegovine (FBiH) projekat se provodi pod nazivom “Ljudski resursi u zdravstvenom sektoru u FBiH”. U sklopu ovog Projekta Zavod za javno zdravstvo FBiH je proveo istraživanje stanja ljudskih resursa u javnom sektoru zdravstvene zaštite.

Zdravlje stanovništva

Kako je Bosna i Hercegovina u procesu tranzicije, socio-ekonomske promjene imaju značajan uticaj na sve segmente, pa tako i na zdravlje stanovništva.

Stopa općeg mortaliteta ima srednju vrijednost od 8,0/1.000 stanovnika, u laganom je porastu posljednjih godina. Kao i prethodnih godina vodeći uzroci smrti su oboljenja cirkulatornog sistema (53,7%). Druge po rangu su maligne neoplazme sa 19,2% učešća, pa su tako skoro tri četvrtine svih uzroka smrti iz ove dvije grupe.

Hronične bolesti pokazuju rast stope oboljevanja, što se posebno odnosi na hipertenzivna oboljenja, dijabetes i dorzopatije.

2. CILJ

Cilj istraživanja je sticanje uvida u stanje ljudskih resursa u javnom sektoru zdravstvene zaštite u FBiH, kao osnova za planiranje resursa u zdravstvu.

3. METODOLOGIJA

Provođenje istraživanja je podržano od strane Federalnog ministarstva zdravstva i kantonalnih ministarstva zdravstva. Koordinator aktivnosti su bili kantonalni zavodi za javno zdravstvo unutar kojih su imenovani kantonalni koordinatori.

Istraživanjem su obuhvaćene:

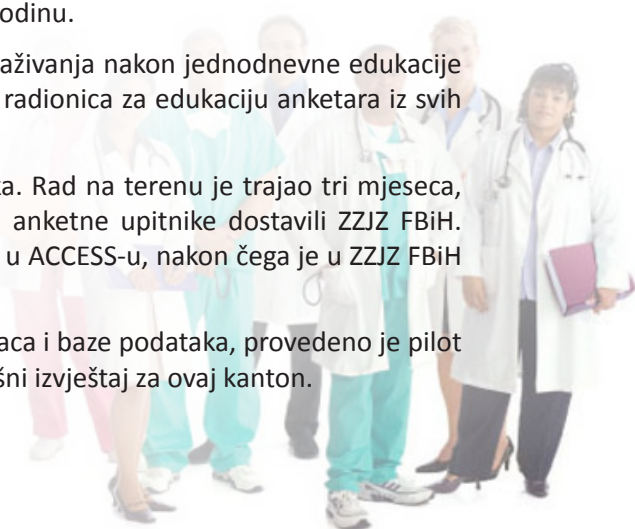
- Sve zdravstvene ustanove u javnom sektoru: domovi zdravlja, apoteke, zavodi za zdravstvenu zaštitu, zavodi za javno zdravstvo, bolnice, Stomatološki fakultet sa klinikama Univerziteta u Sarajevu, Zavod za transfuzijsku medicinu FBiH i Zavod za kontrolu lijekova FBiH.
- Obrazovne ustanove: srednje i više medicinske škole, srednja zubotehnička škola, visoke zdravstvene škole, fakulteti zdravstvenih studija, te medicinski, stomatološki i farmaceutski fakulteti.
- Zavodi za zapošljavanje: Federalni zavod za zapošljavanje i kantonalni zavodi.

Kvantitativni podaci iz svih ustanova obuhvaćenih istraživanjem su prikupljeni putem za ovu svrhu dizajniranih anketnih upitnika. Istraživanjem su prikupljeni i podaci dobiveni anketiranjem zdravstvenih radnika u domovima zdravlja. Svi podaci se odnose na 2006. godinu.

U cilju predstavljanja metodološkog okvira za provođenje istraživanja nakon jednodnevne edukacije kantonalnih koordinatera, organizovano je osam kantonalnih radionica za edukaciju anketara iz svih zdravstvenih ustanova.

Po završetku ovih aktivnosti je započelo prikupljanje podataka. Rad na terenu je trajao tri mjeseca, nakon čega su kantonalni koordinatori popunjene obrasce i anketne upitnike dostavili ZZJZ FBiH. Stručnjak angažovan od strane Projekta PPZZB je izradio bazu u ACCESS-u, nakon čega je u ZZJZ FBiH rađen unos, obrada i analiza podataka.

U cilju testiranja metodologije istraživanja, istraživačkih obrazaca i baze podataka, provedeno je pilot istraživanje na području Posavskog kantona, te je urađen završni izvještaj za ovaj kanton.

4. REZULTATI

Istraživanjem su dobiveni kvantitativni podaci iz zdravstvenih ustanova u javnom sektoru i obrazovnih ustanova zdravstvenog usmjerenja na području FBiH, te podaci iz zavoda za zapošljavanje. Od svih ustanova obuhvaćenih istraživanjem, samo jedna ustanova (Zavod za zapošljavanje Srednjobosanskog kantona) nije dostavila tražene podatke.

Podaci dobivenim posebnim upitnikom se odnose na zdravstvene radnike u domovima zdravlja.

4.1 ZDRAVSTVENE USTANOVE

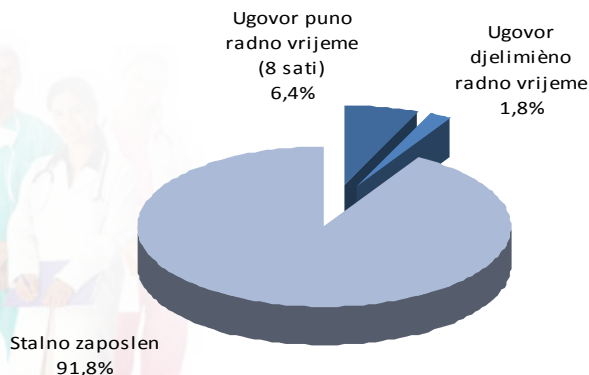
Radni status

Istraživanjem su dobiveni podaci iz 157 zdravstvenih ustanova u javnom sektoru zdravstvene zaštite u FBiH, u kojima je zaposleno ukupno **24.938** radnika.

Od ukupnog broja zaposlenih, **24.499** radnika radi puno radno vrijeme. U strukturi zaposlenih, zdravstveni radnici učestvuju sa 69,2%, zdravstveni saradnici sa 1,3%, administrativni radnici 6,9%, a tehničko osoblje 22,7%.

U stalnom radnom odnosu je zaposleno 22.900 radnika ili 91,8%, po ugovoru na puno radno vrijeme radi 1.599 zaposlenih ili 6,4%, dok po ugovoru na djelimično radno vrijeme radi 1,8% svih zaposlenih u zdravstvenim ustanovama.

Grafikon 1: Zaposleni u zdravstvenim ustanovama u FBiH prema radnom statusu, %

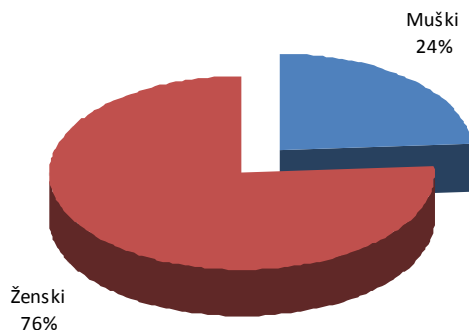

U zdravstvenim ustanovama u FBiH na puno radno vrijeme radi 4.017 doktora medicine, 493 doktora stomatologije, 326 magistara farmacije i 12.084 zdravstvenih tehničara/sastara¹.

Polna struktura zaposlenih

U odnosu na dobivene odgovore, preko dvije trećine zaposlenih u svim zdravstvenim ustanovama su žene (72,6%). Među zdravstvenim radnicima, učešće žena je još veće i iznosi 76,0%.

Grafikon 2: Zdravstveni radnici prema polnoj strukturi u FBiH, %

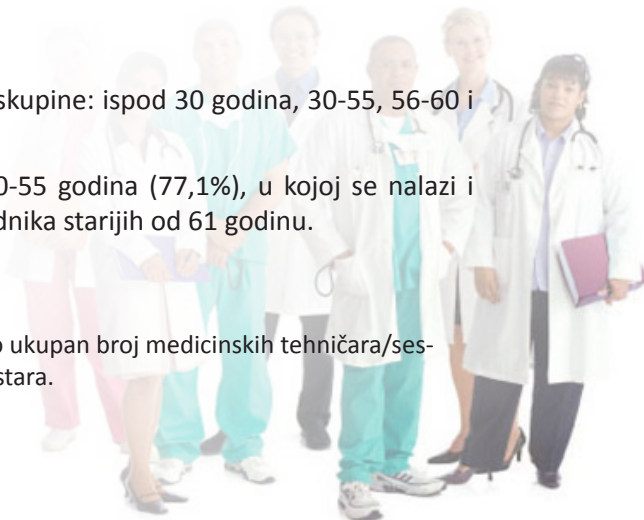

Dobna struktura zaposlenih

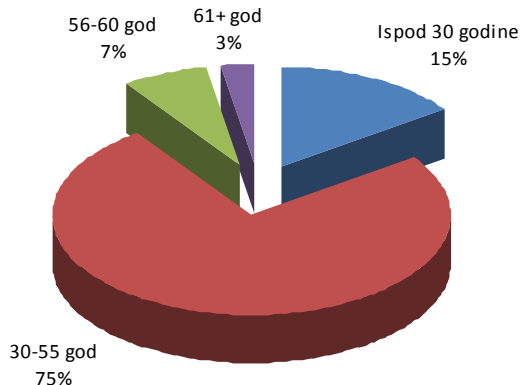
Dobna struktura je posmatrana u odnosu na četiri starosne skupine: ispod 30 godina, 30-55, 56-60 i 61 i više.

Najveći procenat svih zaposlenih pripada dobnoj skupini 30-55 godina (77,1%), u kojoj se nalazi i 74,8% svih zdravstvenih radnika, dok je 2,9% zdravstvenih radnika starijih od 61 godinu.

¹ Pod zdravstvenim tehničarima/sestrama podrazumjevamo ukupan broj medicinskih tehničara/sestara, stomatoloških tehničara/sestara i farmaceutskih tehničara/sestara.

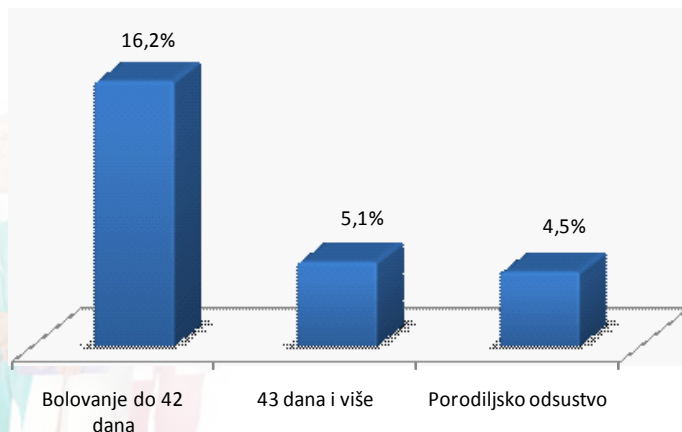
Grafikon 3: Zdravstveni radnici prema dobnoj strukturi u FBiH, %

Korištenje bolovanja

Zdravstveni radnici u FBiH su najviše koristili bolovanje do 42 dana (16,2%), zatim bolovanje iznad 43 dana (5,1%), dok je najmanje korišteno porodiljsko odsustvo (4,5% žena).

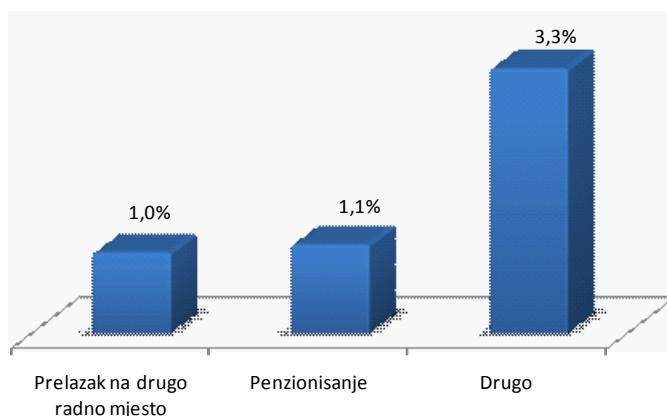
Grafikon 4: Korištenje bolovanja: Zdravstveni radnici, %

Prestanak radnog odnosa

Mali je broj slučajeva prestanka radnog odnosa u zdravstvenim ustanovama u FBiH. Zdravstveni radnici u FBiH su u gotovo podjednakom procentu prekidali radni odnos radi prelaska na drugo radno mjesto (1,0%) i penzionisanja (1,1%), dok je zbog drugih razloga prestanak radnog odnosa imalo 3,3% zdravstvenih radnika.

Grafikon 5: Prestanak radnog odnosa: Zdravstveni radnici, %

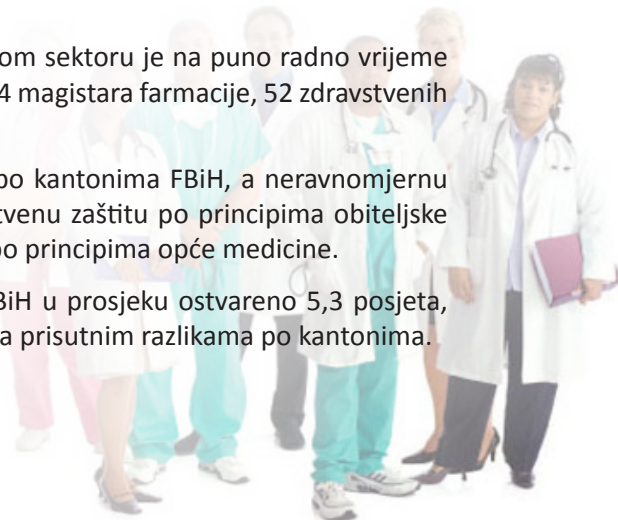

Obezbeđenost zdravstvenim radnicima i opterećenost

Na 10.000 stanovnika FBiH u zdravstvenim ustanovama u javnom sektoru je na puno radno vrijeme zaposleno 17,3 doktora medicine, 2,1 doktora stomatologije, 1,4 magistara farmacije, 52 zdravstvenih tehničara i 1,3 zdravstvenih saradnika.

Prisutne su razlike u obezbeđenosti zdravstvenim radnicima po kantonima FBiH, a neravnomjernu distribuciju kadra prati i neravnomjerna opterećenost. Zdravstvenu zaštitu po principima obiteljske medicine provodi 64% timova, dok 36% timova još uvijek radi po principima opće medicine.

Po jednom stanovniku u primarnoj zdravstvenoj zaštiti je u FBiH u prosjeku ostvareno 5,3 posjeta, uključujući posjete kod doktora i ostalih zdravstvenih radnika, sa prisutnim razlikama po kantonima.

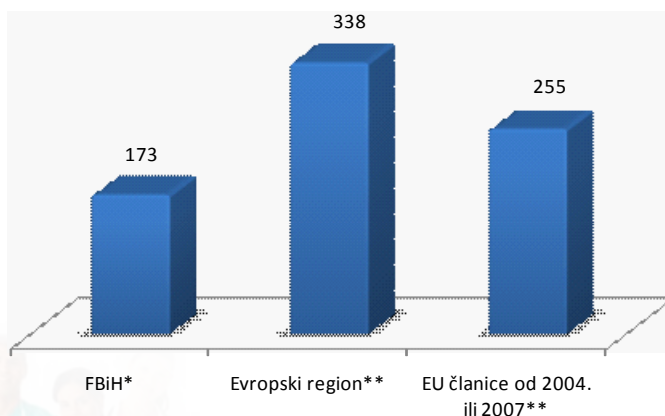
Broj postelja na 1.000 stanovnika Federacije BiH iznosi 3,6, čija prosječna zauzetost je bila 68,6%, a prosječna dužina ležanja 9,2 dana, što se razlikuje po kantonima.

Komparacija odabranih pokazatelja za Federaciju BiH sa prosjekom Evropskog regiona

Slično kao u zemljama EU, u FBiH, hronične bolesti pokazuju rast stope oboljevanja. Stopa općeg mortaliteta ima srednju vrijednost i u laganom je porastu posljednjih godina, a vodeći uzroci smrti su oboljenja cirkulatornog sistema i maligne neoplazme. Sve ovo utiče na korištenje zdravstvene zaštite.

Prema podacima istraživanja koji se odnose na javni sektor zdravstvene zaštite broj doktora medicine u FBiH iznosi 173/100.000 stanovnika i gotovo je za jednu polovinu manji od prosjeka Evropskog regiona.

Grafikon 6: Doktori medicine u FBiH i zemljama Evropskom regionu, stopa/100.000

Izvor podataka: * Izvor: Istraživanje: Ljudski resursi u zdravstvenom sektoru u FBiH, podaci za javni sektor

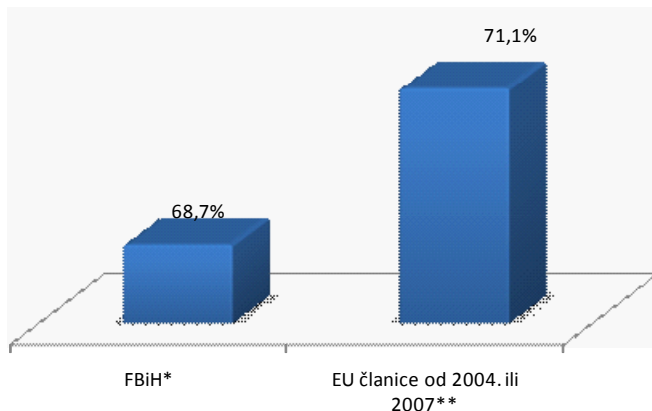
** WHO/Europe, European HFA Database, Novembar 2007, podaci za 2006.

U poređenju sa prosjekom Evropskog regiona broj doktora stomatologije koji u FBiH iznosi 21/100.000 i manji za više od dva puta od prosjeka Evropskog regiona, dok je broj magistara farmacije manji za gotovo četiri puta, a broj zdravstvenih tehničara, koji u FBiH iznosi 520/100.000 je manji za gotovo jednu trećinu.

U poređenju sa zemljama Evropskog regiona, manji su i pokazatelji bolničke zaštite. Tako je broj postelja u Federaciji BiH, koji iznosi 355/100.000, manji za jednu polovinu.

Prosječna zauzetost postelja u Federaciji BiH od 68,7% je niska i za 2,4% je niža od prosjeka EU članice koje su pristupile od 2004. ili 2007. godine.

Grafikon 7: Zauzetost postelja u FBiH i zemljama Evropskog regiona, %

Izvor podataka:

* Izvor: Istraživanje: Ljudski resursi u zdravstvenom sektoru u FBiH, podaci za javni sektor

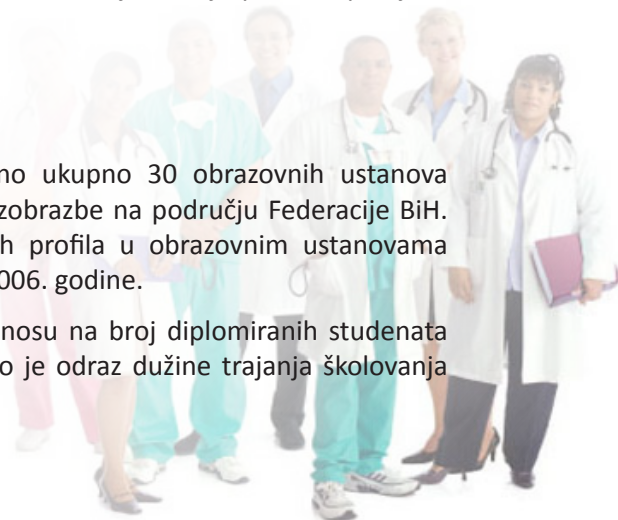
** WHO/Europe, European HFA Database, Novembar 2007, podaci za 2006.

Prosječni broj prijema u bolnicu na 100 stanovnika u FBiH iznosi 9,6 i jednak je polovini prosjeka Evropskog regiona.

4.2 OBRAZOVNE USTANOVE

U odnosu na nivo obrazovanja, istraživanjem je obuhvaćeno ukupno 30 obrazovnih ustanova zdravstvenog usmjerenja za produciranje kadrova svih nivoa izobrazbe na području Federacije BiH. Istraživanjem je obuhvaćen odnos broja upisanih i završenih profila u obrazovnim ustanovama zdravstvenog usmjerenja u Federaciji BiH, u periodu od 2004-2006. godine.

Evidentan je naglašeni disbalans u korist broja upisanih u odnosu na broj diplomiranih studenata u svim obrazovnim ustanovama zdravstvenog usmjerenja. Ovo je odraz dužine trajanja školovanja

na koji utiče niz faktora, kao što su prekidanje studija, prebacivanja na drugi studij, dugogodišnje studiranje i td. Ovo treba uzeti u obzir prilikom planiranja potreba za pojedinim profilima zdravstvenih radnika u Federaciji BiH.

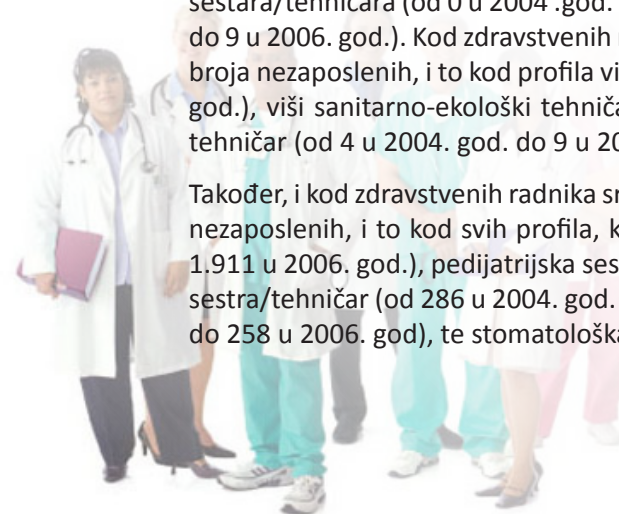
Uzevši u obzir svu dinamiku reformskih promjena u obrazovnom sektoru u BiH u smislu harmonizacije sa međunarodnim dokumentima (Bolonjska deklaracija), kojima su obuhvaćene i obrazovne ustanove zdravstvenog usmjerenja u Federaciji BiH, neophodna je veća povezanost i koordinacija sektora zdravstva i obrazovanja prilikom definiranja potreba upisne politike na pojedinim obrazovnim ustanovama zdravstvenog usmjerenja u Federaciji BiH.

4.3 ZAVODI ZA ZAPOŠLJAVANJE

Značajan segment u analizi zdravstvenih kadrova kao i planiranju potreba za određenim profilima predstavljaju podaci o broju nezaposlenih zdravstvenih radnika. Istraživanjem su obuhvaćeni podaci o broju nezaposlenih zdravstvenih radnika svih profila na području Federacije BiH u periodu od 2004-2006. god.

U izvještajnom periodu održava se trend povećanja ukupnog broja nezaposlenih zdravstvenih radnika u Federaciji BiH, od 4.272 nezaposlenih u 2004. godini, 4.920 nezaposlenih u 2005. god. do 5.317 nezaposlenih u 2006. god. U odnosu na trendove stope nezaposlenosti između pojedinih profila zdravstvenih radnika u Federaciji BiH, održava se trend godišnjeg uvećanja broja nezaposlenih gotovo u svim profilima i nivoima obrazovanja. Kod zdravstvenih radnika visoke stručne spreme, održava se trend godišnjeg uvećanja broja nezaposlenih doktora stomatologije (od 99 u 2004. god. do 159 u 2006. god.), magistara farmacije (od 26 u 2004. god. do 34 u 2006. god.), diplomiranih medicinskih sestara/tehničara (od 0 u 2004. god. do 8 u 2006. god.), diplomiranih fizioterapeuta (od 0 u 2004. god. do 9 u 2006. god.). Kod zdravstvenih radnika više stručne spreme, održava se trend godišnjeg uvećanja broja nezaposlenih, i to kod profila viša medicinska sestra/tehničar (od 43 u 2004. god. do 144 u 2006. god.), viši sanitarno-ekološki tehničar (od 198 u 2004. god. do 230 u 2006. god.) i viši laboratorijski tehničar (od 4 u 2004. god. do 9 u 2006. god.).

Također, i kod zdravstvenih radnika srednje stručne spreme, održava se trend godišnjeg uvećanja broja nezaposlenih, i to kod svih profila, kao što su medicinska sestra/tehničar (od 1.440 u 2004. god. do 1.911 u 2006. god.), pedijatrijska sestra/tehničar (od 226 u 2004. god. do 293 u 2006. god.), akušerska sestra/tehničar (od 286 u 2004. god. do 323 u 2006. god.), laboratorijski tehničar (od 236 u 2004. god. do 258 u 2006. god.), te stomatološka sestra/tehničar (od 616 u 2004. god. do 733 u 2006. god.).

5. DISKUSIJA

Istraživanjem Ljudski resursi u zdravstvenom sektoru u FBiH je dobiven detaljan uvid u stanje ljudskih resursa i korištenje zdravstvene zaštite, koji će, između ostalog, poslužiti kao kvalitetna osnova za planiranje zdravstvene zaštite.

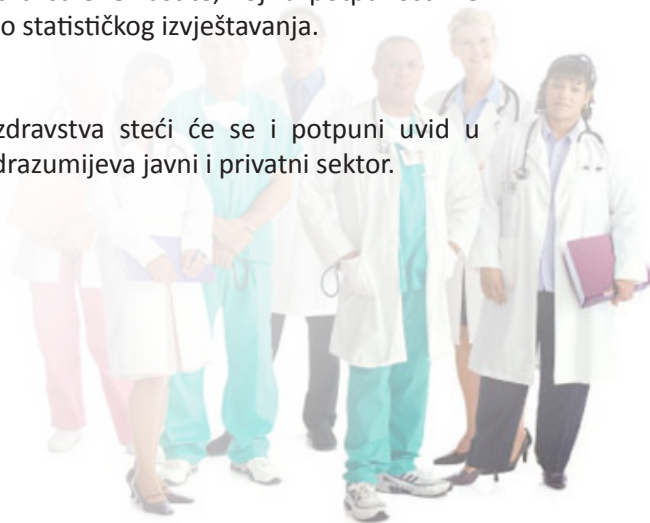
U poređenju sa prosjekom Evropskog regiona obezbjeđenosti stanovništva zdravstvenim radnicima u FBiH je niska. Dobiveni podaci ukazuju na neravnomjernu distribuciju kadra po kantonima, što prati i neravnomjerno korištenje zdravstvene zaštite.

Kontrola kvaliteta podataka dobivenih istraživanjem je ukazala na potrebu edukacije osoba odgovornih za popunjavanje zdravstveno statističkih obrazaca u zdravstvenim ustanovama, ali i usklađivanja postojećih zdravstveno-statističkih definicija sa definicijama EUROSTAT-a i SZO-e.

Dobiveni podaci ukazuju da upisna politika na svim fakultetima i školama zdravstvenog usmjerenja nije u skladu sa potrebama zdravstvenog sistema. U 2006. godini u zavodima za zapošljavanje su evidentirani svi profili zdravstvenog kadra.

U ovoj fazi, istraživanjem nije obuhvaćen privatni sektor zdravstvene zaštite, koji u potpunosti ne dostavlja podatke o svome radu putem redovnog zdravstveno statističkog izvještavanja.

Po uključivanju privatnih ustanova u jedinstveni sistem zdravstva steći će se i potpuni uvid u obezbjeđenost stanovništva zdravstvenim resursima, što podrazumijeva javni i privatni sektor.

6. ISTRAŽIVANJE O ZDRAVSTVENIM RADNICIMA U PZZ U FEDERACIJI BIH

Uvod

U sklopu Projekta Politika PZZ na Balkanu, a sa ciljem dopune podataka koje se nisu mogli sakupiti istraživačkim izvještajnim obrascima, implementirano je posebno istraživanje za davaoce zdravstvenih usluga u javnom sektoru primarne zdravstvene zaštite u Federaciji BiH.

Cilj istraživanja je bio prikupljanje i analiza relevantnih informacija o zdravstvenim radnicima u primarnoj zdravstvenoj zaštiti (domovima zdravlja), njihovim stavovima i zadovoljstvom o načinima i uvjetima rada, mehanizmima plaćanja, posjedovanju licence za rad, dostupnošću kontinuirane medicinske edukacije, kao i angažmana na drugom radnom mjestu u zdravstvenom sektoru u Federaciji BiH.

Uzorak

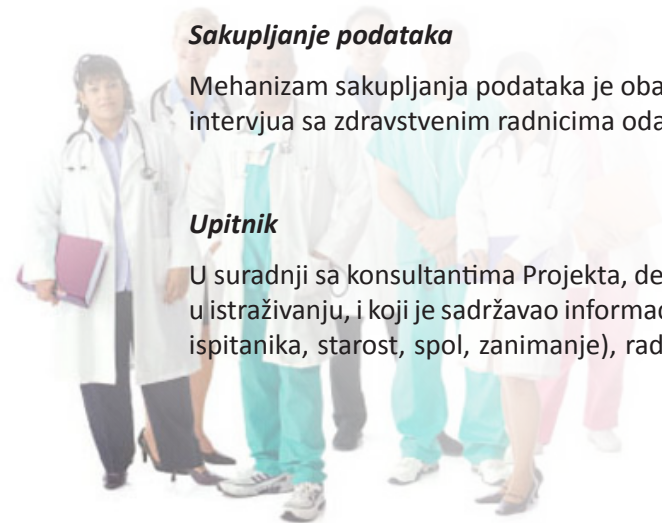
Koristeći se preporučenim statističkim metodama, uzorak ispitanika u istraživanju je izabran u skladu sa ukupnim brojem doktora medicine i stomatologije i medicinskih sestara/tehničara zaposlenih u domovima zdravlja na području Federacije BiH. Veličina uzorka u istraživanju je bila 460 ispitanika, u procentualnom omjeru 28,1% doktora medicine, 4,6% doktora stomatologije i 67,3% medicinskih sestri/tehničara, iz ukupno 27 domova zdravlja u Federaciji BiH.

Sakupljanje podataka

Mehanizam sakupljanja podataka je obavljen od strane educiranih kantonalnih kordinatora tehnikom intervjuja sa zdravstvenim radnicima odabranim metodom slučajnog odabira u uzorku.

Upitnik

U suradnji sa konsultantima Projekta, definiran je set pitanja unutar posebnog upitnika koji se koristio u istraživanju, i koji je sadržavao informacije o općim podacima (naziv i vrsta zdravstvene ustanove, kod ispitanika, starost, spol, zanimanje), radnom statusu i kvalifikacijama (radno mjesto, radno iskustvo,

obrazovanje, radno vrijeme, prosječan broj pacijenata, mehanizam plaćanja, posjedovanje licence, pohađanje CME) i sekundarnom zaposlenju (vrsta posla, radno vrijeme, mehanizam plaćanja).

Rezultati istraživanja

U odnosu na stepen obrazovanja, diplomu fakulteta navodi 30% ispitanika od čega 67,4% žena i 32,6% muškaraca, diplomu više ili visoke škole navodi 8,5% ispitanika od čega 87,2% žena i 12,8% muškaraca, diplomu srednje škole navodi 52,2% ispitanika od čega 88,1% žena i 11,9% muškarca. U pogledu akademske izobrazbe, 8 ispitanika navodi zvanje magistra medicinskih nauka, a 3 ispitanika zvanje doktora medicinskih nauka.

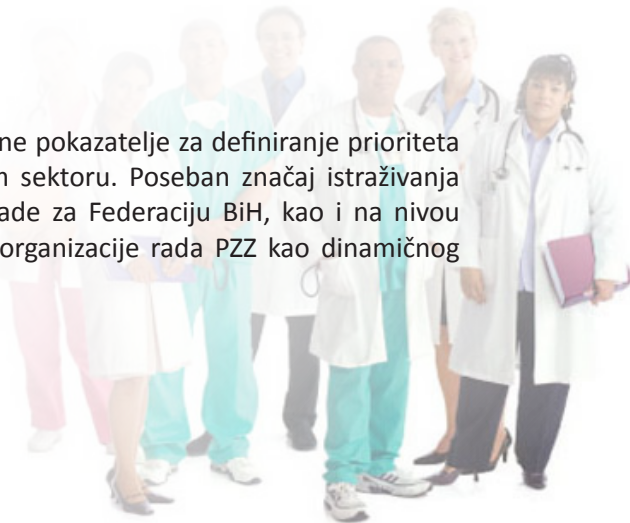
U odnosu na dužinu radnog staža u sadašnjoj zdravstvenoj ustanovi, 79,9% ispitanika navodi da su zaposleni preko 10 godina, od čega 77,3% doktora medicine, 57,1% doktora stomatologije i 82,5% medicinskih sestara/tehničara.

U odnosu na prosječnu dužinu radnog vremena u sadašnjoj zdravstvenoj ustanovi, doktori medicine izjavljuju da prosječno sedmično rade 42,2 sati, doktori stomatologije 40 sati, a medicinske sestre/tehničari 39,9 sati.

Rezultati ovog upitnika su pokazali da 82,2% doktora medicine, 81,0% doktora stomatologije i 64,7% zdravstvenih tehničara/sestara u primarnoj zdravstvenoj zaštiti posjeduje licencu za rad u struci izdatih od strane nadležnih strukovnih komora. Dobiveni podaci pokazuju veliki procenat doktora medicine i stomatologije (po 66,7%), te značajno manji broj zdravstvenih tehničara/sestara (35,3%) koji su prošli razne treninge u sklopu kontinuirane edukacije u zdravstvu. Angažman na drugom radnom mjestu, potvrdilo je 35% doktora medicine, 14% doktora stomatologije i 3% zdravstvenih tehničara.

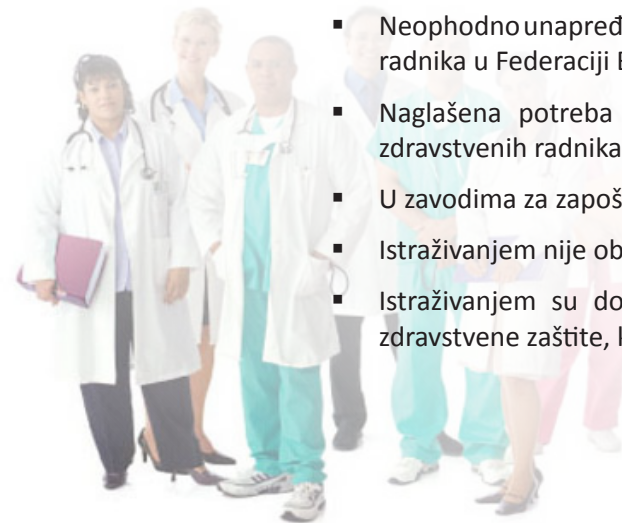
Značaj istraživanja

Podaci sakupljeni u ovom istraživanju predstavljaju respektabilne pokazatelje za definiranje prioriteta u strateškom planiranju i produkciji kadrova u zdravstvenom sektoru. Poseban značaj istraživanja predstavlja mogućnost interpretacije podataka sa nivoa obrade za Federaciju BiH, kao i na nivou pojedinih domova zdravlja, odnosno kantona, a sa aspekta organizacije rada PZZ kao dinamičnog segmenta reforme zdravstvenog sistema u Federaciji BiH.

7. ZAKLJUČCI

- U poređenju sa prosjekom Evropskog regiona, obezbjeđenost stanovništva zdravstvenim radnicima u FBiH je niska.
- Prisutne su razlike u obezbjeđenosti stanovništva zdravstvenim radnicima po kantonima FBiH.
- Učešće žena među zdravstvenim radnicima je veće od dvije trećine.
- Među zdravstvenim radnicima ima 15% mlađih od 30 godina i 10% starijih od 56 godina.
- Neravnomjernu distribuciju kadra po kantonima FBiH prati i neravnomjerno korištenje zdravstvene zaštite. U poređenju sa prosjekom Evropskog regiona, stanovništvo FBiH daleko manje koristi primarnu i bolničku zdravstvenu zaštitu.
- Implementacija obiteljske medicine ide sporo, zdravstvenu zaštitu po principima obiteljske medicine provodi 64% timova, dok 36% timova još uvijek radi po principima opće medicine.
- U timovima obiteljske medicine radi 9,9% doktora i 37,7% medicinskih sestara bez edukacije iz ove oblasti.
- Upisna politika na fakultetima i školama zdravstvenog usmjerenja nije u skladu sa potrebama zdravstvenog sistema.
- Neophodno unapređenje kontinuirane medicinske edukacije za sve profile zdravstvenih radnika u Federaciji BiH.
- Naglašena potreba unapređenja rada strukovnih komora i sistema licenciranja zdravstvenih radnika u Federaciji BiH.
- U zavodima za zapošljavanje su evidentirani svi profili zdravstvenih radnika.
- Istraživanjem nije obuhvaćen privatni sektor zdravstvene zaštite.
- Istraživanjem su dobiveni značajni podaci o stanju ljudskih resursa i korištenju zdravstvene zaštite, koji će poslužiti kao kvalitetna osnova za planiranje.

8. PREPORUKE

- Smanjiti razlike u obezbjeđenosti stanovništva ljudskim resursima u FBiH u odnosu na zemlje EU, u skladu sa mogućnostima.
- Smanjiti razlike u obezbjeđenosti stanovništva zdravstvenim radnicima po kantonima FBiH.
- Ispitati faktore koji utiču na sporu implementaciju obiteljske medicine.
- Povećati obuhvat doktora medicine edukacijom iz oblasti obiteljske medicine, posebno obuhvat medicinskih sestara kontinuiranom edukacijom (PAT).
- Uključiti privatne zdravstvene ustanove u mrežu zdravstvenih ustanova.
- Uvesti obavezu planiranja u zdravstvenim ustanovama na godišnjem, srednjeročnom i dugoročnom planskom periodu.
- Planiranje zdravstvenih radnika raditi u saradnji obrazovnog, zdravstvenog i sektora zapošljavanja.
- Pokrenuti registar zaposlenih radnika u zdravstvenoj djelatnosti.
- Uskladiti zdravstveno-statistički sistem sa EUROSTAT-om.
- Imenovati odgovorne osobe za vođenje zdravstvene statistike u svim zdravstvenim ustanovama, uz obavezu kontinuirane edukacije.
- Opravdanost periodičnih ponavljanja istraživanja koja se odnose na zdravstvene radnike u Federaciji BiH.

